

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น
และจังหวัดสุพรรณบุรี

Best Practices for the Development of Agricultural Tourism:
A Case Study of Khon Kaen and Suphanburi Provinces

ธีรรัตน์ ฉัตรภักตร์พล¹ ศรีญา ประเสริฐสุด^{1*} เตชิตา ภักตร์สร¹ พิมพ์มาดา วิชาศิลป์¹
และ ดุจตะวัน กันไทยราษฎร์²

¹โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

²คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

Thianrat Chatphattaraphon¹ Sariya Prasertsut^{1*} Techita phattharasorn¹
Pimmada Wichasin¹ and Dujtawan Kanthairaj²

¹School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University

²Faculty of Archeology, Silpakorn University

วันที่รับ (Received) : 22 January 2024

วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised) : 8 May 2025

วันที่ตอบรับ (Accepted) : 10 May 2025

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีพื้นที่เกษตรกรรมกระจายอยู่ทั่วประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การศึกษานี้เลือกอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีชื่อเสียง เป็นกรณีศึกษาสำหรับการเปรียบเทียบและพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ตัวอย่างประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 45 คน แบ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนภาครัฐ และตัวแทนภาคเอกชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อ.กุฉินารายณ์ จ.ขอนแก่น พบแนวทางปฏิบัติ 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของกลุ่มและเครือข่าย 2) การวางแผนบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับชุมชนกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 4) การบริการและกิจกรรมที่โดดเด่นเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น 5) การมีส่วนร่วมของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง 6) การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 7) การให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และ 8) การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีศักยภาพด้านการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร จึงเสนอแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) การส่งเสริมการสร้างเครือข่าย 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ และ 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ

คำสำคัญ: แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

Thailand is an agricultural country with farming areas distributed nationwide. Tourism promotion has contributed to the development of agritourism destinations to accommodate tourists. This study selected Phu Pha Man District in Khon Kaen Province, a well-known agritourism destination, as a case study for comparing and developing Suphan Buri Province. The study employed qualitative comparative research methodology through in-depth interviews, observations, and focus group discussions. The sample consisted of 45 key informants, including community enterprise operators, government representatives, and private sector representatives. Data analysis was conducted using content analysis. The findings revealed eight best practices in agritourism development from the case of the Agricultural Production Efficiency Enhancement Learning Center (APEELC) in Phu Pha Man District, Khon Kaen Province, including: 1) strength of groups and networks 2) systematic management planning 3) linking community tourism with relevant networks 4) outstanding services and activities linked to other attractions 5) continuous government sector participation 6) community product sales 7) emphasis on tourist facilities; and 8) effective public relations. The study of agritourism development issues in Suphan Buri Province revealed that the province has strong potential in agricultural production and processing. Based on this potential, five development strategies were proposed 1) management of agritourism destinations 2) promotion of network creation 3) human resource development and community participation promotion 4) marketing and public relations promotion and 5) product and service development.

Keywords: Best Practices, Agro-Tourism Development, Agritourism

บทนำ

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ตั้งแต่ปี 2562 ส่งผลให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป โดยนักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยมากขึ้น (World Tourism Organization, 2022) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงกลายเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ทั้งในด้านสุขภาพการเรียนรู้วิถีชีวิต และการใกล้ชิดธรรมชาติ สำหรับผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงพื้นที่แออัดและแสวงหาประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ (Barbieri, 2020) อีกทั้งยังเป็นกลไกในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (LaPan & Barbieri, 2014) ประกอบกับนโยบาย Thailand 4.0 และการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ที่มุ่งเน้นการยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ยิ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยเป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับ 4 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves) ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จะเห็นได้ว่ากระแสทุกอย่างมันสอดคล้องให้เกิดการ “ท่องเที่ยวเชิงเกษตร”

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยยังพบช่องว่างสำคัญทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงการขาดการถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จแบบรวดเร็วควรใช้การเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่เป็นต้นแบบและได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวแล้ว โดยพบว่าในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับการยอมรับอยู่หลายแห่งด้วยกัน หนึ่งในนั้น ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น เป็น 1 ใน 50 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องชมของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพบว่าภายในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งด้านวิชาการและการท่องเที่ยว อาทิ ฐานเรียนรู้ การผลิตสารชีวภัณฑ์ ฐาน

เลี้ยงไก่ ฐานการเพาะเห็ด ฐานการเลี้ยงปลา และฐานการกลั่นสมุนไพร นอกจากนี้ยังมีการจัดเตรียมอาหารพื้นบ้านรสชาติท้องถิ่นให้ผู้มาเยือน สามารถเชื่อมโยงวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ท้องถิ่นทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตรที่ยั่งยืน

ในขณะที่จังหวัดสุพรรณบุรี แม้จะมีศักยภาพด้านการเกษตรสูงโดยมีรายได้จากภาคเกษตรถึงร้อยละ 24.5 แต่ยังไม่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเต็มที่ ปัญหาสำคัญที่พบมีหลายประการ ได้แก่ 1) ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้วิสาหกิจชุมชนร้อยละ 68 ประสบปัญหาการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ (Office of Small and Medium Enterprise Promotion, 2021) 2) ขาดอัตลักษณ์และจุดขายที่โดดเด่น มีเพียงร้อยละ 23 ของนักท่องเที่ยวที่ระบุว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นจุดหมายหลักในการเดินทาง 3) ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยร้อยละ 55 ของผู้ประกอบการยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ (Department of Tourism, 2021) และ 4) ขาดการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวหลักมีเพียงร้อยละ 17 ที่ได้เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Department of Tourism, 2021)

จากการคาดการณ์ของสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2565) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเติบโตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปีในช่วง 5 ปีข้างหน้า นับเป็นโอกาสสำคัญสำหรับจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาจากความสำเร็จของศูนย์เรียนรู้ อำเภอกุฉินารายณ์ ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้นจาก 3.6 ล้านบาทในปี 2561 เป็น 8.2 ล้านบาทในปี 2564 แม้อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2565) การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระหว่างอำเภอกุฉินารายณ์กับจังหวัดสุพรรณบุรี จึงมีความจำเป็น เพื่อนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยคำนึงถึงบริบทและศักยภาพที่ต่างกันของทั้งสองพื้นที่ ผลการวิจัยนี้จะประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรีให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา อำเภอกุฉินารายณ์
2. เพื่อศึกษาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่ดีเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปีติดต่อกัน) เดินทางเพื่อความสนใจ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ดัดต่อระยะและ วัตถุประสงค์อื่น แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ (UNWTO, 2009)

World Tourism Organization (2021) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปยังประเทศหรือสถานที่นอกสภาพแวดล้อมปกติของตน เพื่อจุดประสงค์ส่วนตัวหรือทางธุรกิจ โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีติดต่อกัน ทั้งนี้ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ 1) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) 2) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และ 3) การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนเกษตรกรรม โดยรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Eco-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทาง

ทะเล 3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ถ้ำ หินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น 5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรทางการเกษตรมาใช้เป็นฐานในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมการสาธิต ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวของกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มา ศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและต้องการประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เน้นกิจกรรมการใช้ความรู้ทางการเกษตร ซึ่งจะมีการเตรียมสถานที่สำหรับการบรรยาย และวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้นักท่องเที่ยวที่ ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรแก่นักท่องเที่ยว 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ นอกจากจะให้ ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรนั้นเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจดังกล่าวอีกด้วย

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการสำรวจข้อมูลพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยแต่ละแห่งก็จะมีจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามสามารถสรุปรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวหลัก กล่าวคือ มีแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่อยู่แล้วที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเข้ามาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเสริม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมและสามารถใช้เวลาเพิ่มมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวได้ ในกรณีนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพสูงเนื่องจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักมีการตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมทางด้านการตลาด คือสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้สะดวก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับแนวทางการพัฒนารูปแบบนี้ คือประเภทตลาดเกษตรกร แหล่งท่องเที่ยวหลัก แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงประกอบ 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรและแหล่งเกษตร เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องสร้างชื่อเสียงของตนเองให้โดดเด่นเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ท่ามกลางการรับรู้ว่าเป็นแหล่งเกษตรขนาดใหญ่และเป็นจุดดึงดูดหลักให้กับพื้นที่ เนื่องจากย่านการเกษตรที่มีขนาดใหญ่และเป็นการทำการเกษตรที่มีความดึงดูดใจสูง โดยเฉพาะจะถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่จัดลำดับความสำคัญสูงต่อการท่องเที่ยว ในการพัฒนาตามรูปแบบนี้สามารถพัฒนาตลาดเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทต้องการเพื่อทัศนศึกษาหรือศึกษาวัฒนธรรมของแหล่งการเกษตรที่นักท่องเที่ยวสนใจเพื่อการขยายผลผลิตทางการเกษตร การผลิตและวิถีชีวิต ซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความสมบูรณ์ทั้ง พื้นที่เกษตร แหล่งเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงข่ายการท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นจนเป็นสินค้าท่องเที่ยวเดียวกัน โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเป็นจุดท่องเที่ยวและตั้งอยู่กระจายทั่วไป ซึ่งไม่อาจพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในการเดินทาง จึงกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในโครงข่ายการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นตลาดเกษตรกร หรือแหล่งผลิตทางการเกษตรที่มีความน่าสนใจในการพัฒนา เพื่อจัดเป็นจุดการท่องเที่ยวสำหรับสร้างชื่อเสียงสินค้าเกษตร การขายผลผลิตหรือจัดเป็นพื้นที่

พักขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านหรือต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยจัดอยู่ในโปรแกรมการเดินทาง แหล่งท่องเที่ยว แหล่งเกษตร และ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะ หมายถึง แหล่งเกษตรที่จัดเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของการทำการเกษตร และมีความดึงดูดใจสูง การเกษตรที่เป็นปรากฏการณ์ทางการเกษตรหรือแหล่งผลิตเกษตรที่หายาก ตัวอย่างเช่น แหล่งผลิตไวน์ในประเทศไทย ถือว่าเป็นพืชผลทางการเกษตรที่ใหม่ และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะให้เป็นเป้าหมายในการเดินทาง หรือแหล่งท่องเที่ยวประกอบสำคัญในโครงข่ายการท่องเที่ยว

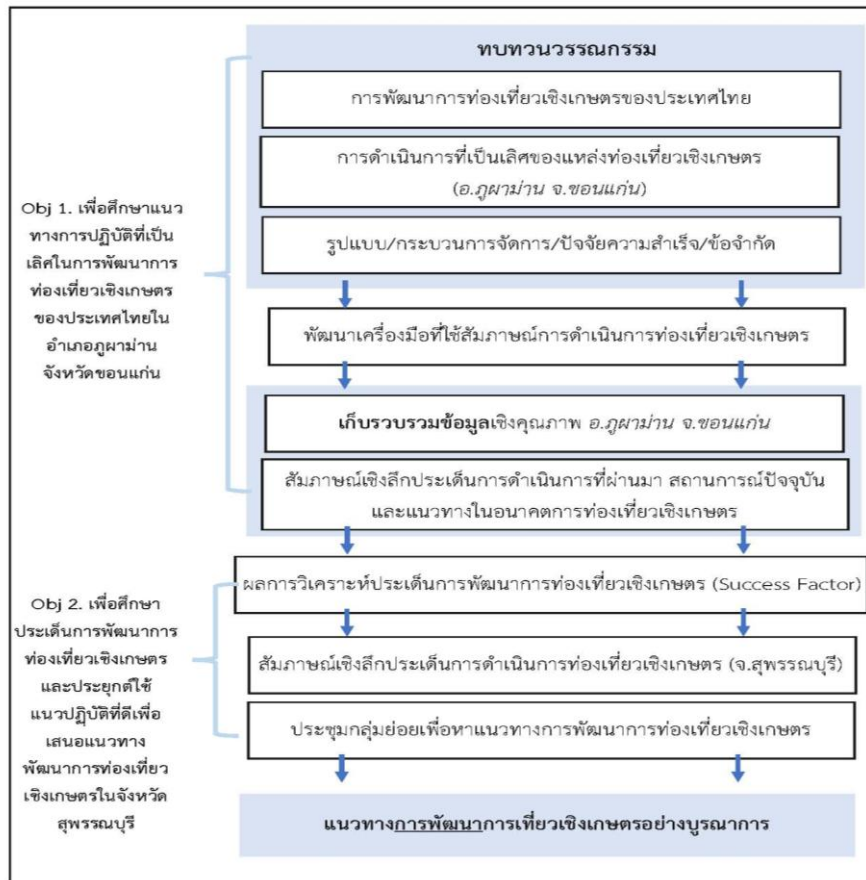
ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ดำเนินการจะต้องเข้าใจภาพรวมของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำให้ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง ซึ่งในทางการตลาดอาจเรียกว่าเป็นทำความเข้าใจในการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ถูกต้องก่อนการออกแบบการผลิตสินค้า

แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง วิธีการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือวิธีการที่นำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ (Office of Basic Education Commission, 2017) โดยมีลักษณะสำคัญคือ 1) เป็นวิธีปฏิบัติที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นเลิศ 2) เป็นที่ยอมรับจากองค์กรหรือบุคคลที่เชื่อถือได้ 3) มีหลักฐานของความสำเร็จปรากฏชัดเจน และ 4) สามารถถ่ายทอดไปสู่องค์กรหรือบุคคลอื่นได้

Natthakhan & Wanarat (2020) ได้เสนอกรอบการพิจารณาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 3) การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 4) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 5) การมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และ 6) การสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเปรียบเทียบ (Comparative Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง ที่ได้จากการศึกษาด้วยกระบวนการ ตามลำดับดังนี้ 1) การวิเคราะห์รูปแบบที่จะนำไปสู่การระบุรูปแบบหรือการเกิดซ้ำของแนวโน้มและพฤติกรรมในชุดข้อมูลขนาดใหญ่ในอนาคต 2) การกรองข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดใหญ่จากบริบทชุมชนเพื่อแยกข้อมูลย่อยที่เป็นพื้นฐานออกมา ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการจัดเรียงใหม่ การแยกออก และการแบ่งข้อมูลเปรียบเทียบเพื่อให้เหมาะกับเกณฑ์ที่แตกต่างกัน 3) การสรุปแนวทางหรือผลการค้นพบเพื่อประเมินผลลัพธ์ และการกำหนด Success Factor ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่ได้ดัดแปลงมาจากทฤษฎี Decision Tree ของ Quinlan (1986) จากนั้นนำข้อมูลของ 2 แห่งมาเปรียบเทียบตามแนวคิดการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) ซึ่ง Iranifard & Roudsari (2022) ที่กล่าวว่าการศึกษาด้วยกระบวนการ Comparative Research เพื่อใช้ในการอธิบาย สำนวน และบอกเล่าปรากฏการณ์ความเหมือนความแตกต่างของกรณีศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น และวิสาหกิจชุมชนบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

1. มีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 3 ปี
2. มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่
3. มีความเต็มใจในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลโดยยึดหลักการอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

พื้นที่ที่ 1: อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 10 ราย

วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอภูพาน				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่เก็บข้อมูล
1	ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก	ชาย	45	2 กรกฎาคม 2565
2	ผู้ประกอบการฟาร์มสเตย์	หญิง	38	2 กรกฎาคม 2565
3	ผู้ประกอบการเลี้ยงไก่	ชาย	47	3 กรกฎาคม 2565
4	ผู้ประกอบการแปรรูปสมุนไพร	ชาย	26	3 กรกฎาคม 2565
5	ผู้ประกอบการร้านอาหารท้องถิ่น	หญิง	36	4 กรกฎาคม 2565
6	ผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้า	หญิง	44	4 กรกฎาคม 2565
7	พนักงานร้านขายผ้าไหม	ชาย	68	5 กรกฎาคม 2565
8	เจ้าหน้าที่ร้านโอท็อปชุมชน	หญิง	22	5 กรกฎาคม 2565
9	ผู้ประกอบการเกษตรผสมผสาน	ชาย	50	6 กรกฎาคม 2565
10	ผู้ประกอบการร้านเกษตรอินทรีย์	ชาย	59	6 กรกฎาคม 2565

ตารางที่ 2 ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 ราย

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในอำเภอภูพาน จำนวน 5 ราย				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
1	องค์การบริหารส่วนตำบลภูพาน (พัฒนาชุมชน)	ชาย	45	7 กรกฎาคม 2565
2	องค์การบริหารส่วนตำบลภูพาน (นักวิชาการท่องเที่ยว)	หญิง	38	7 กรกฎาคม 2565
3	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร อำเภอภูพาน	ชาย	47	8 กรกฎาคม 2565
4	เกษตรอำเภอ	ชาย	40	8 กรกฎาคม 2565
5	ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ชาย	45	9 กรกฎาคม 2565

พื้นที่ที่ 2: วิสาหกิจชุมชนบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 3 วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 15 ราย

วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี (15 คน)				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
1	ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	หญิง	52	1 กรกฎาคม 2565
2	ผู้ประกอบการฟาร์มเกษตรอินทรีย์	ชาย	58	1 กรกฎาคม 2565
3	ผู้ประกอบการเพาะเห็ด	ชาย	45	2 กรกฎาคม 2565

วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี (15 คน)				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
4	ผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้	หญิง	49	2 กรกฎาคม 2565
5	ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ชาย	54	3 กรกฎาคม 2565
6	ผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสาน	หญิง	62	3 กรกฎาคม 2565
7	ผู้ประกอบการแปรรูปอาหาร	หญิง	47	4 กรกฎาคม 2565
8	ผู้ประกอบการเกษตรผสมผสาน	ชาย	51	4 กรกฎาคม 2565
9	ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	หญิง	44	5 กรกฎาคม 2565
10	ผู้ประกอบการร้านอาหารท้องถิ่น	หญิง	48	5 กรกฎาคม 2565
11	ผู้ประกอบการฟาร์มสเตย์	ชาย	53	6 กรกฎาคม 2565
12	ผู้ประกอบการปลูกพืชสมุนไพร	หญิง	50	6 กรกฎาคม 2565
13	ผู้ประกอบการเลี้ยงปลา	ชาย	49	7 กรกฎาคม 2565
14	ผู้ประกอบการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์	ชาย	42	7 กรกฎาคม 2565
15	ผู้ประกอบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ชาย	55	8 กรกฎาคม 2565

ตารางที่ 4 ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 ราย

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 8 ราย				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
1	นักพัฒนาชุมชน	หญิง	38	10 กรกฎาคม 2565
2	นักวิชาการเกษตร	ชาย	42	10 กรกฎาคม 2565
3	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว	หญิง	35	11 กรกฎาคม 2565
4	นักวิชาการพัฒนาชุมชน	ชาย	44	11 กรกฎาคม 2565
5	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	หญิง	39	12 กรกฎาคม 2565
6	เกษตรอำเภอ	ชาย	50	12 กรกฎาคม 2565
7	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	หญิง	36	13 กรกฎาคม 2565
8	ตัวแทนสำนักงานเกษตรจังหวัด	ชาย	47	13 กรกฎาคม 2565

ตารางที่ 5 ตัวแทนหน่วยงานเอกชน จำนวน 7 ราย

ตัวแทนหน่วยงานเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 ราย				
	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
1	ผู้จัดการบริษัทนาเที่ยว	ชาย	45	15 กรกฎาคม 2565
2	ตัวแทนสมาคมท่องเที่ยวชุมชน	หญิง	41	15 กรกฎาคม 2565
3	ผู้ประกอบการโรงแรม	ชาย	52	16 กรกฎาคม 2565
4	ผู้จัดการฝ่ายการตลาดบริษัทเอกชน	หญิง	38	16 กรกฎาคม 2565
5	ที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ชาย	49	17 กรกฎาคม 2565
6	ผู้จัดการร้านอาหาร	หญิง	44	17 กรกฎาคม 2565
7	ผู้ประกอบการธุรกิจรถเช่า	ชาย	46	18 กรกฎาคม 2565

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็น 3 ระยะ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์รูปแบบ (Pattern Analysis) โดยวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศตามมิติต่าง ๆ ได้แก่

1. การดำเนินการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของชุมชน
2. ความเป็นระบบ กระบวนการและผลลัพธ์ที่โดดเด่น
3. การอธิบาย "ทำอะไร (What)" "ทำอย่างไร (How)" และ "ทำไมจึงทำ (Why)"
4. ความสอดคล้องของผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์
5. การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเห็นผลจริง

การกรองข้อมูล (Data Filtering) โดยการสำรวจข้อมูลจากบุคคลในท้องถิ่นเพื่อรวบรวมประเด็นการดำเนินการที่ผ่านมา สถานการณ์ปัจจุบัน และแนวทางในอนาคตของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การสรุปแนวทาง (Conclusion) โดยการสรุปแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศและปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Success Factors)

ระยะที่ 2 การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับวิสาหกิจชุมชนบางแห่งท้าย จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิเคราะห์รูปแบบ โดยวิเคราะห์ความเป็น Best Practice ของวิสาหกิจชุมชนบางแห่งท้ายตามมิติต่าง ๆ และนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Success Factor) มาใช้ในการออกแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนา

การกรองข้อมูล โดยการสำรวจข้อมูลจากบุคคลด้วยกระบวนการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

การสรุปแนวทาง โดยการสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ระยะที่ 3 การเปรียบเทียบและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

เปรียบเทียบและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย โดยเฉพาะกรณีของจังหวัดสุพรรณบุรีตามแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) สำหรับวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการ และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่มีประเด็นคำถามครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยแบ่งเป็น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการ ครอบคลุมประเด็นการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และกลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เน้นนโยบายสนับสนุน การประสานงาน และแนวทางการพัฒนาในอนาคต

แนวคำถามการระดมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion Guide) สำหรับการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกและความคิดเห็นในจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกและความคิดเห็นในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีการจัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT อภิปรายการนำบทเรียนจาก ศพท.ภูพาน มาประยุกต์ใช้ และค้นหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายและความร่วมมือ

แบบสำรวจชุมชนและการวิเคราะห์ศักยภาพ (Community Survey and Potential Analysis Form) สำหรับการเก็บข้อมูลบริบทพื้นที่และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการผสมผสานการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสำรวจทรัพยากรทางการเกษตร วัฒนธรรม ธรรมชาติ และการประเมินโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความพร้อมของชุมชน

ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการทั้งในรูปแบบของการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการสำรวจชุมชน และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดจากทฤษฎี Decision Tree ของ Quinlan (1986) และแนวคิดการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) ของ Iranifard & Roudsari (2022) มีขั้นตอนดังนี้

การวิเคราะห์รูปแบบ (Pattern Analysis)

1. วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของทั้งสองพื้นที่ตามกรอบแนวคิด 5 มิติ
2. ระบุรูปแบบ กระบวนการจัดการ ปัจจัยความสำเร็จ และข้อจำกัดของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การกรองข้อมูล (Data Filtering)

1. จัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorizing) จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย
2. แยกประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมา สถานการณ์ปัจจุบัน และแนวทางในอนาคต
3. จัดระเบียบข้อมูล (Data Organization) เพื่อให้เหมาะสมกับเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis)

1. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างสองพื้นที่
2. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากพื้นที่ต้นแบบกับพื้นที่ศึกษา

การสรุปแนวทาง (Conclusion)

1. สังเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการวิเคราะห์
2. สรุปและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม
3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านข้อมูล ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านแหล่งข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น

การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ ศพก.กุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เปิดเผยให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานชัดเจน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม ฝ่ายற்றுญิก ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายอาหาร และฝ่ายบริการยานพาหนะ โดยสมาชิกตกลงร่วมกันนำรายได้ 10% เข้ากองกลางเพื่อการบริหารจัดการ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังกล่าวถึงการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่พัก กลุ่มเพาะปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และกลุ่มผลิตปุ๋ย เพื่อสนับสนุนกันและกัน

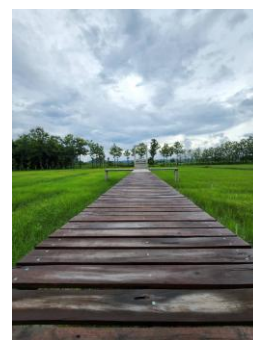
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายว่ามีการจัดฐานเรียนรู้ที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับพื้นที่เกษตรในชุมชน รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทั้งองค์ความรู้ งบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ เกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ สำนักพัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวจังหวัด

ในส่วนของการผลิตสินค้า ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่าเน้นจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ผลิตในชุมชน เช่น พืชผักปลอดภัยหน่อไม้ฝรั่ง ผ้าทอพื้นบ้าน และเครื่องจักสาน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกมีการติดตั้งป้ายบอกทาง จัดเตรียมที่พัก ที่จอดรถ ห้องน้ำ และแผนผังแสดงตำแหน่งสำคัญ การประชาสัมพันธ์ใช้ทั้งช่องทางออนไลน์และออนไลน์ผ่าน Facebook, Website และ YouTube โดยจากประเด็นที่พบจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

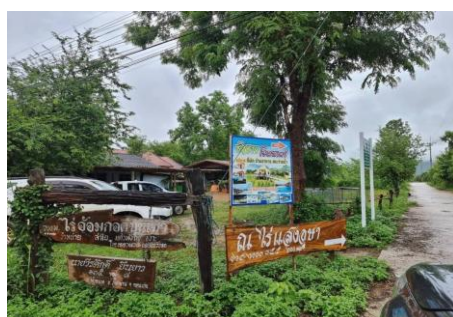
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) กุฉินารายณ์ ได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 50 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องชมของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีปัจจัยความสำเร็จ 8 ประการ ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของแกนนำและกลุ่มสมาชิก 2) การบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจนและการจัดการงบประมาณโปร่งใส 3) การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มภาคที่เกี่ยวข้อง 4) กิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับชุมชน 5) การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง 6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ 7) สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และ 8) การประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง

ภาพที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศพก.ภูผาม่าน
ที่มา: Phupaman Subdistrict Administrative Organization, 2023

ภาพที่ 3 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวภายใต้เครือข่ายของ ศพก.ภูผาม่าน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพที่ 4 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวภายใต้เครือข่ายของ ศพก.ภูผาม่าน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพที่ 5 การจัดการข้อมูลสารสนเทศของ ศพก.ภูพาน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีรูปแบบแหล่งท่องเที่ยว 2 ลักษณะ คือ แหล่งท่องเที่ยวแบบครบวงจรที่มีทั้งกิจกรรม ที่พัก อาหาร และสินค้า กับแหล่งท่องเที่ยวแบบเฉพาะทางที่เน้นการเรียนรู้ด้านการเกษตรเท่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ชี้ให้เห็นข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพและไม่มีการกำหนดบทบาทชัดเจน การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่ยังไม่เต็มศักยภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง และการสนับสนุนจากภาครัฐที่ขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เพียงพอ เส้นทางเข้าถึงและป้ายบอกทางที่ไม่ชัดเจน บุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังกล่าวถึงผลกระทบจาก COVID-19 ที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งต้องหยุดให้บริการและยังไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างเต็มที่ แม้ว่าจังหวัดสุพรรณบุรีจะมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ตาม สามารถสรุปได้ ดังนี้

จังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2 รูปแบบ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรและแหล่งเกษตรที่ให้บริการครบวงจร และ 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเฉพาะที่เน้นการเรียนรู้เฉพาะทาง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศพบประเด็นที่ควรพัฒนา ได้แก่ 1) การบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพ 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นยังไม่เต็มศักยภาพ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เข้มแข็ง 4) การสนับสนุนจากภาครัฐขาดความต่อเนื่อง 5) สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อม 6) บุคลากรขาดความรู้และทักษะที่จำเป็น และ 7) กิจกรรมท่องเที่ยวยังไม่ดึงดูดเท่าที่ควร

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่าจุดแข็งคือความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวและการคมนาคมสะดวก จุดอ่อนคือการขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุน การบูรณาการเครือข่าย และทักษะด้านการท่องเที่ยว อุปสรรคคือผลกระทบจาก COVID-19 และการฟื้นฟูที่ล่าช้า ส่วนโอกาสคือนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

จากผลของการสรุปข้อมูลแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้เกิดการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรพัฒนาชุมชนบางแม่หม้าย ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบของจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจาก ศพก. ภูพาน มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2. การส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่าย ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการพัฒนาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจ การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และการสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

4. การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดและการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะผ่านช่องทางออนไลน์ และสนับสนุนการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ โดยผสมผสานความทันสมัยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” มีผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในอำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ภูพาน บ้านนา อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้เป็น 1 ใน 50 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องชม ของกรมส่งเสริมการเกษตร เนื่องจาก มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรมเรียนรู้และท่องเที่ยว ความพร้อมทางด้านการบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ในการสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับคนชุมชน โดยเป็นไปในแนววิถีของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความยั่งยืน จากที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมี ซึ่งสอดคล้องกับ (Department of Tourism, 2007) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร

ปัจจัยที่ทำให้ ศพก.ภูพานประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของแกนนำและกลุ่มสมาชิก และเครือข่ายในชุมชน ที่มีวิสัยทัศน์และมีการกำหนดเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน 2) มีการวางแผนการบริหารจัดการและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ในส่วนของฝ่ายบุคลากรที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น ประธานกลุ่ม ฝ่ายเหรัญญิก ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายอาหาร ฝ่ายบริการยานพาหนะ เป็นต้น ซึ่งแต่ละฝ่ายจะเป็นคนในชุมชนและสมาชิกกลุ่ม สำหรับการบริหารจัดการด้านงบประมาณ มีการทำความเข้าใจและกำหนดข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกและคนในชุมชนสำหรับการแบ่งรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยว 10% เข้าส่วนกลางเพื่อไว้ใช้ในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับ ศพก.ภูพาน 3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในระดับชุมชนเข้ากลุ่มภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว และการเกษตรในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายที่พัก กลุ่มเพาะปลูกหน่อไม้ฝรั่ง กลุ่มการผลิตปุ๋ย ฯลฯ เป็นต้น 4) ด้านการบริการทาง ศพก.ภูพาน มีการจัดกิจกรรมและฐานกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจและ มีจุดเด่น อีกทั้งเชื่อมโยงกับพื้นที่เกษตรภายในชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบกับเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรในท้องถิ่น โดยการจัดโปรแกรมที่ระบุแผนการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน และมีความยืดหยุ่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสม 5) การเข้ามามีส่วนร่วมของทางภาครัฐในการสนับสนุน ด้านองค์ความรู้ และงบประมาณ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานทางภาครัฐที่เข้ามาดูแลให้การสนับสนุน ได้แก่ เกษตรอำเภอภูพาน สำนักพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น 6) ด้านสินค้าทาง ศพก.ภูพาน จะเน้นจำหน่ายสินค้าที่เป็นสินค้าเกษตรที่ผลิตเองในชุมชน เช่น พืชผักปลอดภัย หน่อไม้ฝรั่ง ผ้าทอพื้นบ้าน เครื่องจักสาน เป็นต้น โดยได้ใช้ความร่วมมือของเครือข่ายที่เป็นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้า 7) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทาง ศพก.ภูพาน ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสาร และสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจะมีป้ายบอกสถานที่ ซึ่งภายใน ศพก.ภูพาน และในชุมชนบ้านนาข้าว จะมีป้ายบอกทาง ที่พัก ที่จอดรถ ห้องน้ำ สถานที่ทำกิจกรรม รวมถึงแผนผังที่แสดงตำแหน่งที่สำคัญต่าง ๆ ฯลฯ 8) ด้านการประชาสัมพันธ์ ศพก.ภูพาน ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ทั้งในแบบสื่อออฟไลน์และออนไลน์ เช่น Facebook

Website YouTube เป็นต้น อีกทั้งมีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยในการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า วิธีปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพที่จะเรียกได้ว่าเป็น Best Practices นั้นมีแนวทางการพิจารณา 6 ข้อ คือ 1) วิธีปฏิบัติต้องบรรลุผล และสอดคล้องกับความคาดหวัง 2) วิธีปฏิบัตินั้น มีการบวนการที่เป็นระบบ และเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนว่าก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้นำไปปฏิบัติต้องบอกถึงวิธีปฏิบัติได้ว่า ทำอะไร (What) ทำอย่างไร (How) ทำไปเพื่ออะไร (Why) 4) ผลลัพธ์ของวิธีปฏิบัติ ต้องเป็นไปตามองค์ประกอบ ของข้อกำหนดในการพัฒนาคุณภาพเชิงระบบ 5) ต้องระบุปัจจัยที่ใช้ในการปฏิบัติ อย่างชัดเจน และปัจจัยนั้นต้องก่อให้เกิดความต่อเนื่อง และยั่งยืน 6) วิธีที่ใช้ปฏิบัติต้องใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) เช่น การถอดบทเรียน เป็นต้น

ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดจากเกษตรกรในพื้นที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ได้ถูกนำมา พัฒนาต่อยอดทางด้านการเกษตรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนในชุมชนมากที่สุด โดยยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ในการทำเกษตรจากภูมิปัญญาชาวบ้าน การนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการเกษตร เข้ามาใช้ในการผลิตพืชผลทางการเกษตร ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้านและเกษตรกรที่มีความ สนใจ บนพื้นฐานของการท่องเที่ยววิถีชุมชน ที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาในช่วง 5 ปี ของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่กล่าวว่า “เกษตรยั่งยืน เศรษฐกิจเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี สังคมมีสุข” ภายใต้ประเด็น การพัฒนา 4 ด้าน ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ การเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมให้ได้ มาตรฐาน เพื่อการแข่งขันทางการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี) และด้วยความที่จังหวัด สุพรรณบุรีมีความโดดเด่นทางด้านการเกษตรทั้งการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตร จึงเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ การเกษตร นอกจากนี้พื้นที่เกษตรแต่ละแห่งได้มีพัฒนาการทำการเกษตรควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว อาทิ การจัด กิจกรรมและการเรียนรู้ด้านการเกษตร บริการที่พัก อาหาร เส้นทางท่องเที่ยวภายในพื้นที่ จำหน่ายสินค้าและ ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนเป็น ซึ่งต่อมาได้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร อีกทั้งยังผลักดันเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งในแผนการพัฒนาจังหวัด

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจ สภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี และการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องทั้ง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ทางผู้วิจัย จึง ได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพข้างต้น ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ปัจจัย ภายใน (Internal Factors) และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ได้แก่ อุปสรรค และโอกาส ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อที่สามารถสรุปประเด็นและแนวทางใน การปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ 4 ประเด็น คือ 1) ด้านการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและในท้องถิ่น มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งต้องมีการกำหนดแผนการบริหารจัดการและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อ ปรับปรุงเพื่อพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ พัฒนากิจกรรมและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2) การ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยอาจจะต้องเริ่มจากการสร้าง แรงจูงใจและสร้างความเข้าใจทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และต้องให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ กระบวนการคิด การวางแผน และการลงมือทำ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สอดคล้องกับ (Mingsiritham & Proyrungroj, 2021) กล่าวว่า การจัดการเป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ด้วยการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชนเข้าสู่ระบบการจัดการ โดยที่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกันเอง และสามารถดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ โดยการท่องเที่ยวที่ พัฒนาขึ้นไม่ส่งผลกระทบ หรือทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน รวมถึงคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวยังได้รับ ผลตอบแทนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันอย่างเป็นรูปธรรม 3) การส่งเสริมด้านการตลาด และประชาสัมพันธ์แหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลักขอหน่วยงาน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เชิงเกษตรร่วมกับชุมชนอื่น ๆ และอำเภออื่น เป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเครือข่าย และยังทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีสามารถเติบโตไปพร้อม ๆ กันได้ และ 4) ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวคือผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาทั้งสองพื้นที่ที่แตกต่างกัน คือ การบูรณาการระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากแต่ละชุมชนมีทุนทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด

- สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี ควรกำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัด และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนา
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี ควรบูรณาการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี ควรจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับจังหวัด และสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบางแม่หม้ายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบของจังหวัด

สำหรับหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัด และจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

สำหรับวิสาหกิจชุมชนบางแม่หม้าย

- ควรพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการให้ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และสร้างกฎระเบียบที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน
- ควรจัดทำแผนธุรกิจและแผนการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดที่ชัดเจน
- ควรพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในด้านการบริการ การนำเสนอ และการจัดการการท่องเที่ยว

สำหรับเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

- ควรจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด

- ควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัด เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

- ควรพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับสถาบันการศึกษา

- มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับชุมชน และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี

- ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบางแม่หม้ายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบของจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากอำเภอภูพาน

การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

- ควรศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาด

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- ควรศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชน

- ควรศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- ควรพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

Barbieri, C. (2020). Agritourism research: A perspective article. *Tourism Review*, 75(1), 149-152.

Department of Tourism. (2007). *Guidelines for tourism destination development*.

<https://www.dot.go.th/home>

Department of Tourism. (2021). *Manual for tourism destination standard assessment*. Ministry of Tourism and Sports.

Iranifard, E., & Roudsari, A. V. (2022). Using comparative research in social sciences: A methodological review. *Journal of Advanced Social Research*, 12(1), 45-62.

Khon Kaen Provincial Agricultural Office. (2022). *Summary of agrotourism income of Phuphaman Learning Center, 2018–2021*.

LaPan, C., & Barbieri, C. (2014). The role of agritourism in heritage preservation. *Current Issues in Tourism*, 17(8), 666-673.

- Mingsiritham, W., & Proyrungroj, R. (2021). A Model for Sustainable community-based tourism management: A case study of Mahasawat Canal community, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province. *Journal of Development Administration Research*, 11(1), 38-49.
- Natthakhan, P., & Wanarat, S. (2020). Best practice model for community-based tourism development in Thailand. *Journal of Tourism Studies*, 15(2), 78-96.
- Office of Basic Education Commission. (2017). *Guidelines for schools of excellence operations*. Office of Basic Education Commission.
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2021). *Thai community enterprise situation report 2021*. OSMEP.
- Phupaman Subdistrict Administrative Organization (2023). *Recommended Sightseeing Spots*.
<https://phupaman.go.th/public/list/data/detail/id/2735/menu/1619>
- Quinlan, J.R. (1986). Induction of decision trees. *Machine Learning*, 1(1), 81-106.
- World Tourism Organization. (2021). *Tourism highlight*. UNWTO. <https://www.unwto.org/2021-a-year-in-review>
- World Tourism Organization (UNWTO). (2009). *International recommendations for tourism statistics 2008*. United Nations.
https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1e.pdf
- World Tourism Organization. (2022). *UNWTO tourism data dashboard*. <https://www.unwto.org/Tourism-data/unwto-tourism-dashboard>

คณะผู้เขียน

อาจารย์เอียรรัตน์ ฉัตรภัทรพล

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ

295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: Thianrat@gmail.com

อาจารย์ศรียา ประเสริฐสุด*

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ

295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: prasertsutsariya@gmail.com

อาจารย์เดชิตา ภัทรศร

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ

295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: aor.klad@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์มาดา วิชาศิลป์

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ

295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: pimmada@hotmail.com

อาจารย์ดุจตะวัน กันไทยราษฎร์

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

e-mail: dujtawan@hotmail.com